

Skupinové rozhovory a online mapovanie v rámci projektu HoDeKoProM

Karin Belovičová
Jarmila Zsírosová

V starších vydaniach newslettera ste sa mohli dočítať o jednotlivých konštruktoch: hoaxy, dezinformácie, konšpirácie a propaganda, ktorými sa bližšie zaoberáme v rámci projektu HoDeKoProM. Dnes by sme čitateľov a čitateľky radi oboznámili o postupe a metódach, ktoré budú využívané na dotvorenie celistvého obrazu o tom, ako mladí ľudia vnímajú spomínané konštrukty a akým spôsobom s nimi vedia narábať.

Využívame metódy skupinových rozhovorov, ku ktorým sme v spolupráci s MUNI vytvorili „scenáre“ v dvoch verziách. Jeden pre prvákov/druhákov na SŠ a druhý pre dospelú populáciu - teda pre pedagógov/pedagogičky a v druhej skupine pre pracovníkov/pracovníčky Nízkoprahových programov pre deti a mládež v Bratislave. Ďalšie informácie budú získavané pomocou online mapovania, do ktorého budú zapojené základné a stredné školy naprieč celým Slovenskom.

Skupinové rozhovory

Regrutačné kritériá do skupinových rozhovorov boli stanovené nasledovne: každá skupina by mala byť zostavená zo 6-8 respondentov/respondentiek vo veku 15-16 rokov - jeden/a študent/ka z každej

VÝSKUMNÝ ÚSTAV
DETSKEJ PSYCHOLÓGIE
A PATOPSYCHOLÓGIE

HoDeKoProM

triedy v 1. a 2. ročníku. Základnou podmienkou je, aby sa študenti medzi sebou nepoznali, resp. neboli blízkymi priateľmi. Trvanie jedného skupinového rozhovoru je naplánované na 90 min, čiže 2 vyučovacie hodiny. Oslovené boli gymnáziá a stredné odborné školy v Bratislave.

Obsah skupinových rozhovorov je rozdelený do troch blokov. V úvode sú respondentom a respondentkám predstavené zámer a téma rozhovoru, jeho priebeh a pravidlá. Cieľom je, aby sa vytvoril bezpečný priestor, v ktorom môžu otvorene rozprávať o svojich myšlienkach a názoroch. Dôležitým bodom je vysvetlenie „prítomnosti kamery“. Skupinové rozhovory sú zvyčajne nahrávané a následne prepisované do anonymizovanej textovej podoby a následne sa audiovizuálny záznam zmažáva.

Po prejdení si všetkých dôležitých informácií a súhlase všetkých zúčastnených, sa pokračuje k samotnému obsahu skupinových rozhovorov. Na začiatok sa respondentom a respondentkám predloží 5 kariet s termínmi (HOAX, DEZINFORMÁCIA, KONŠPIRAČNÁ TEÓRIA, PROPAGANDA, FAKE NEWS) a ich úlohou je vlastnými slovami popísať, čo si pod danými pojmami predstavujú a aké sú medzi nimi podľa nich rozdiely. Nasledujú otázky na zisťovanie mediálnych skúseností respondentov/iek, odkiaľ čerpajú informácie, na základe čoho sa rozhodujú, či sú pre nich dané zdroje dôveryhodné a pod. Po krátkej prestávke nasleduje druhý blok, ktorý je venovaný emocionálnej rovine, čiže ako sa mladí cítia, keď sa dostanú do kontaktu s informáciami, ktoré považujú za nepravdivé. Priestor je venovaný aj tomu, či a ako sa o týchto témach rozprávajú so svojimi rovesníkmi alebo dospelými. V závere sa snažíme nájsť riešenia, ako eliminovať výskyt HoDeKoProM v online priestore.

Po uskutočnení rozhovorov so študentmi a študentkami bude realizovaný skupinový rozhovor s pedagógmi a pedagogičkami, ktorí/é sa pri svojej práci stretávajú s témou HoDeKoPro, poprípade tieto témy prinášajú do tried, resp. vnímajú potrebu sa týmto témam viac venovať. Tiež by malo ísť o skupinu 6-8 účastníkov/čiek, poskladaných z rôznych škôl. Skupina prebehne v decembri tohto roku. Dospelých respondentov/tiek sa budeme pýtať, či a akým spôsobom o tejto téme s mladými hovoria, čo sa im v praxi osvedčilo a čo nie. Zaujímať nás tak-tiež bude, či vidia témy HoDeKoPro ako problém, ktorý by sa im prelieval do výuky. Súčasťou rozhovoru bude v neposlednom rade aj

mapovanie potrieb pedagógov a pedagogičiek, čo im chýba k tomu, aby mohli mediálnu výchovu vyučovať ako prierezovú tému vo viacerých predmetoch a pod. Podobnú štruktúru bude mať aj skupinový rozhovor s pracovníkmi a pracovníčkami nízkoprahov, avšak v kontexte ich priamej práce s klientmi a klientkami. Ak by ste mali záujem zapojiť sa do skupinového rozhovoru, môžete nás kontaktovať cez naše e-mailové adresy: karin.belovicova@vudpap.sk jarmila.zsirosova@vudpap.sk

Online mapovanie

Ďalšou z metód, ktorou sa budú naplňovať projektové ciele, je online mapovanie. Jeho cieľom je zistiť všeobecnú predstavu mladých ľudí vo veku od 13 do 25 rokov o HoDeKoPro témach. Dotazníková batéria je zostavená tak, aby zisťovala skúsenosti respondentov a respondentiek s HoDeKoPro, či už v online priestore alebo vo svojom sociálnom okolí. Batéria pozostáva z 12 dotazníkov, ktoré okrem skúseností s HoDeKoPro skúmajú aj ďalšie pre-menné, akými sú napr. kvalita života, či osobnosť. Dotazník konšpiračnej mentality (Conspiracy Mentality Questionnaire-CMQ), ktorého autormi sú Martin Bruder a kolektív (2013), slúžil ako predloha pre zostavenie položiek k zisťovaniu miery všeobecnej viery v ďalšie z HoDeKoPro konštruktov. Dohromady dotazník pozostáva z 20 položiek, ktoré sýtia 4 škály: Konšpiračné teórie (pôvodný CMQ), Hoaxy, Dezinformácie a Propaganda. V ďalšej časti dotazníka sa zisťuje viera vo vybrané konšpiračné teórie a dezinformácie, ktoré sa často vyskytujú vo verejnom priestore. Nasledujú položky zisťujúce emocionálne prežívanie a správanie respondentov/iek pri kontakte s nepravdivými informáciami. Dopytujeme sa aj na zdroje, z ktorých mladí ľudia čerpajú informácie a nakoľko jednotlivým zdrojom dôverujú.

Kvalitu života zisťujeme pomocou autorského dotazníka (Tomšík, 2023), ktorý je tvorený 8 položkami zameranými na rôzne oblasti života jednotlivca a vnímanú spokojnosť s nimi. Ide o oblasti, ako napr. fyzické zdravie, emocionálne zdravie, sociálny život, rodinný blahobyt, či duchovný život.

Ďalším použitým meracím nástrojom je 9-položková Krátka škála autoritárstva (Authoritarianism Short Scale - KSA - 3; Niessen et al., 2019), ktorá je založená na troch dimenziách autoritárstva: Autoritárska agresia (všeobecná agresia voči iným), Autoritárska submisivita (podriadenie sa autoritám a všeobecné akceptovanie ich vyhlásení a činov) a Konvencionalizmus (silná poslušnosť voči zavedeným spoločenským konvenciám).

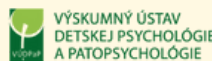
Osobnosť bude zisťovaná pomocou skrátenej verzie Inventára Veľkej Päťky BFI-5 (Lange et al., 2015), ktorá má 15 položiek. Batériu uzatvárajú Škála impulzívneho správania (Impulsive Behavior Scale UPPS; Cyders et al., 2014) a dotazník na zisťovanie sociálne žiadúcich odpovedí (Socially Desirable Response Set - SDRS; Hays, Hayashi & Stewart, 1989).

Ide o rozsiahlu batériu, avšak vďaka krátkosti jednotlivých dotazníkov je jej vyplnenie pomerne nenáročné a respondentom/kám nezaberie viac ako 30 minút. Do online mapovania sa základné a stredné školy stále môžu zapojiť a batériu distribuovať svojim študentom a študentkám prostredníctvom **tohto linku** alebo **QR kódu**:

Ide o pomerne rozsiahly a komplexný výskum, avšak veríme, že prinesie zaujímavé zistenia. Projekt s číslom 2022-3-SK02-KA2010-YOU-000097190 je realizovaný z programu Erasmus +, KA2 - Malé partnerstvá, v spolupráci s Masarykovou univerzitou a donorom NIVAM.

Projekt „HoDeKoProM - Vnímanie hoaxov, dezinformácií, konšpirácií a propagandy medzi mladými ľuďmi“ je podporený programom Erasmus + v rámci kľúčovej akcie „KA2 - Malé partnerstvá v sektore mládeže“.

Projekt je podporený Európskou komisiou a financovaný vďaka Erasmus+ v spolupráci s NIVAM.

Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie

Cyprichova 42, 831 53 Bratislava

02 4342 0973

sekretariat@vudpap.sk